

1906

KÖZLEMÉNYEK

1906

□ KIADJA AZ IPARTESTÜLET, BUDAPEST, VIII., NÉMET-UTCA 22 □

46. SZÁM SZERKESZTŐ: SZIKLAI ZSIGMOND ÉPÍTŐ MESTER SZEPTEMBER 28

A „Közlemények“ tegnapi számában jeleztük, hogy Szerényi József, kereskedelmi államtitkár a Budapesti Építőmesterek Szövetségéhez átiratot intézett, melyben ezt fölhívta, hogy őt a kőműves munkások kizárásának okai felől tájékoztassa, felajánlja egyben közreműködését a mesterek és munkások között a békés együttműködés helyreállítására, melyre nézve tájékoztatást kér a Szövetség kivánságairól.

Ezen átiratra a Szövetség következő fölterjesztést intézte, melyet szószerinti szövegezésében alább közlünk:

Méltóságos Államtitkár úr!

Az építőmunkások szövetségének 70564/906. sz. a. beadványának másolatával kapcsolatosan szeptember 21-ről kelt átiratában közölt kivánságára, a következőket bátorkodunk Méltóságod tudomására hozni:

Az 1905. április havában kötött szerződésben a munkások lemondottak a bizalmiférfi rendszerről, kötelezettséget vállaltak arra, hogy sem sztrájk, sem bojkott nem lesz, — hogy szorgalmasan fognak dolgozni és hogy a munkaadó rendelkezési jogát a munkások alkalmazása és elbocsájtása tekintetében elismerik; elérték a vegyes bizottság megalakulását, melynek célja a mester és a munkások közötti vitás kérdések gyors és végérvényes elintézése, amelynek határozata előtt a munka be nem szüntethető.

Engedje meg Méltóságod, hogy bemutathassuk, hogyan tartották be munkásaink a fentvázolt kötelezettségeiket, készek lévén minden egyes esetet a vegyes bizottság jegyzőkönyvével, amelyeket a munkástagok is aláírtak, igazolni.

A vegyes bizottság, alig hogy megalakult, már 1905. május 19-én a munkások szerződésszegését volt kénytelen konstatálni és innen kezdve működése, hivatásától eltérően, túlnyomóan nem a vitás kérdések eldöntéséből, hanem a beállott munkabeszüntetések okainak kiderítéséből állott.

Ha a bizalmiférfi (kiről a munkások a szerződésben kifejezetten lemondottak) elbocsájtott, úgy ennek folyamánya majdnem matematikai pontossággal a munkabeszüntetés volt; sok esetben csak úgy voltak a segédek arra bírhatók, hogy a munkát újból felvegyék, hogy a bizottság elnöke biztosította a munkásokat, miszerint reáfogja bérni a munkaadót arra, hogy a bizalmiférfit újból munkába állítsa. 1905. július havában és azóta többször kívánták a bizottság munkástagjai, hogy a béke és a szerződés fenntarthatósága érdekében mondja ki elvként a bizottság, hogy a bizalmiférfi csak különleges okból bocsájtható el a munka befejezte előtt. Ezt a mestertagok, hivatkozással a szerződésre, természetesen mindannyiszor visszautasították. Megjegyezzük, hogy egyes építkezéseken a segédek száma szerint, az utolsó időben már 2—12 bizalmi férfi volt.

De nemcsak a bizalmiférfiak elbocsájtása folytán voltak munkabeszüntetések. Volt bojkott, mert egy nem szervezett munkás az épületen dolgozott; mert az öltözőkamra nem volt elég tágas; mert egy tolvaj ör elbocsájtott; mert egy megbojkottált ácsmester a bojkott dacára dolgoztathatott az épületen; a kőművesek az építőmestert az ácsmunkák beszüntetésére akarták kényszeríteni. Volt bojkott, mert egyik munkás a másikat legazemberezte; mert a mester a jogosulatlanul kért bért megfizetni nem akarta.

Legyen szabad Méltóságodnak egy pár példával bemutatni, hogyan keletkeztek és folytak le a bojkottok:

A segédek megkövetelik, hogy velük úgy a mester, mint a pallér tisztességesen bánjon. De midőn 1906. április első felében a Gresham-palota építkezésén Prohaszka József stukkaturósmester-nél 2 segéd az anyagot elrontotta, azok az őket kérdőre vonó pallért legazemberezték. A reá következő szombaton e 2 segéd természetesen elbocsájtott, mi miatt a többi segéd mind sztrájkba lépett. Ezen bojkott a „Népszavá“-ban is hirdettetett. Midőn ennek dacára a munka folytatható volt, Mann József építőmester kőművessegédei, kik ugyanazon építkezésen az utcai homlokzatot és a belső vakolást végezték, szintén bojkottba állottak, hogy ez által arra bírják az építőmestert, hogy a stukkaturósmestert az építkezéstől eltiltsa.

Klenovits és Báthory cég a Bakács-téren egy másodpallér vezetése mellett 1905. december havában földmunkát végeztetett. Akkor e pallér egy lakatos segéd előtt a „Népszava“ felől nem a

en kifejezet-
ya majdnem
sok esetben
munkát újból
kásokat, mi-
almiférfit új-
többször ki-
erződés fen-
hogy a bi-
efejezte előtt.
tesen mind-
építkezése-
—12 bizalmi

ltak munka-
munkás az
elég tágas;
jkkoltált ács-
a kőművesek
ényszeríteni.
erezte; mert
arta.

l bemutatni,
mester, mint a
első felében
turosmester-
érdőre vonó
n e 2 segéd
nd sztrájkba
Midőn ennek
mester kőmi-
okzatot és a
hogy ez által
rt az építke-

másodpallér
t végeztetett.
felől nem a

leghizelgőbben nyilatkozott. 1906. április hó 26-án e lakatos segéd az épületre jött, ott látja a fentemlített pallért, a kőműveseknek a decemberben történeteket elmondja, mire ezek nyomban arra itéltek el a pallért, hogy a munkásoktól és a Népszavától kérjen bocsánatot, e nyilatkozatot saját költségén a Népszavában közölje és a Népszavára 6 hónapra fizessen elő. A pallér a bocsánatkérésbe beleegyezett, de a hirdetésbe nem és csak egy hónapra akart előfizetni, mert nem volt több pénze, kérte a munkásokat várjanak délutánig, addig talán építőmesterei a béke kedvéért neki megadják a szükséges pénzt; ezt a munkások el nem fogadták, összes kívánságaik rögtöni kielégítését követelték és mert ez meg nem történt, a munkát azonnal abbahagyták. A vegyes bizottság ily kérdésben többségre jutni nem tudott; hanem az elnökül fölkért Pucher István döntésével úgy határozott, hogy e jogosulatlan bojkott miatt a kőművesek a mester kárának egy részét megtéríteni tartoznak, amit a mester a szombati kifizetéskor a bérből levonhat. Garbai Sándor bizottsági tag magára vállalta, hogy e döntésről a munkásokat értesíti, de nem tette meg, úgy hogy a kifizetést eszközlő Báthory építőmester kénytelen volt a teljes bért kifizetni, de miután akkor 3 segédet, köztük a bizalmiférfiút is elbocsájtotta, az összes segédek kivették munkakönyveiket és a következő hétfőn oda egy segéd sem ment dolgozni, sőt azon segédek, kik e cég más építkezésén dolgoztak, sem akartak azon az épületen dolgozni, mert azt a szakegylet zárlat alá vette. Az ügy újból a vegyes bizottság elé került, ott csak úgy lehetett a nyílt szerződészegést leplezni, hogy Sziklai Zsigmond indítványára kimondatott, hogy a zárlatot csak úgy veszi beigazoltnak, ha ott május 2-án sem fog kőműves munkába állani.

A vegyes bizottság határozatainak semmibevételének egy másik példája: Fischer Ferenc építőmester a Mátyás-utcában pénzügyőri laktanyát épített. A vakolási munkát Szőke János kőműves mester által végeztette, ki 1906. július 7-én munkásait ki nem fizette; e miatt Fischernek rendszeren kifizetett kőművesei hétfőn kijelentették, hogy addig nem folytatják a munkát, míg Fischer Szőke munkásait ki nem fizeti. Ez úgy a vegyes bizottság elé került, ahol, miután időközben azon épületen a többi iparosok összes munkásai szintén abbahagyták a munkát, Fischer magára vállalta Szőke munkásainak mult heti bérének kifizetését; a bizottság a kőműveseket kötelezte a munka felvételére, de ezek a munkát

addig fel nem vették, míg Fischer a másik heti bért is (amidőn a munkások nem dolgoztak) ki nem fizette, mit ez kénytelen volt tenni, mert a házat még ugyanazon hó végére el kellett készítenie.

A szerződésben kikötött szorgalom úgy nyilvánult, hogy a segédek kezdetben tényleg szorgalmasan végezték munkájukat. A vegyes bizottság egy adott esetből kifolyólag egyhangulag kimondotta, hogy egy nap alatt 450 téglá befalazása kevés. Jóval ezen kicsinynek kijelentett munkamennyiség alá süllyedt azóta a munkamennyiség általában; sőt a Dulicky és Dvorzsák-cég esetében a vegyes bizottság megállapította, hogy több napon át a munkamennyiség átlag naponként 90 drb téglára süllyedt, sőt találtak ott kőművesek, *kik óránként 3, szóval három téglát jalaztak be.* Az amerikai bojkott e klasszikus példáin kívül még számos helyről lett ily bojkott bejelentve és a bizottság által megállapítva. Mindenütt kimondatott, hogy az amerikázás által keletkezett kárt tartoznak a kőművesek a következő heteken a rendes szorgalomnál jobban fokozott munkával megtéríteni, de ezen határozatok is végrehajthatlanok maradtak. Sőt megtörtént, hogy ugyanott újból amerikai bojkott lett megállapítva. Hogy ezen amerikázás nagyban folyt, legjobban bizonyítja, hogy a vegyes bizottság határozata folytán a munkástagok a Népszava augusztus 4. számában felhívást közöltek, amelyben az amerikai bojkott ellen intik a munkásokat.

Nem hagyhatjuk említés nélkül azt aényt, hogy a vegyes bizottság munkástagjai az ülésekre majdnem kivétel nélkül mindig $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ órai késéssel jöttek és így a mesterek idejéből sokat elraboltak, hogy a vizsgálatra kiküldött munkástagok gyakran a szemle színhelyén meg sem jelentek és így a bizottsági mestertagokat a munkások részéről sértő bánásmódnak, hetvenkedésnek, sőt bántalmazásnak tették ki. Így megesett Bíró Gyula építőmesterrel, hogy egy vizsgálat alkalmával a segédek neki megüzenették, ha tőlük akar valamit, tessék hozzájuk az állványra fel-fáradni. A vegyes bizottság ennek folytán határozatilag kimondotta, hogy a munkástagok kötelesek a segédek arra megtanítani, hogy a vizsgálatot megejtő mesterekkel szemben a kellő tiszteletet tanúsítsák. Ez a kellő tisztelet megnyilvánult aztán Sziklai Zsigmond elnökkel szemben, kit a Dulicky és Dvorzsáknál folyó amerikai bojkott megvizsgálásakor, a kérdőre vont kőműves segéd tettleg bántalmazott. Midőn Sziklai az őt ért bántalmazásért a vegyes bizottságtól elégtételt kért, a munkástagok csak hosszas

huzavona után ezt olyképp szolgáltaták, hogy a kőműves munkások szövetsége rosszalását fejezte ki az elkövetett bántalmazás felett, a tettes Tomsai-t pedig kötelékéből 3 hónapra kizárta, ezekről nyilatkozatot tett közzé a Népszavában és az Építőmunkás-ban. Sziklai nem akarván, hogy személyének bántalmazása folytán a munkazárlat által sok ezer munkáscsalád nyomorba ejtessék, a felajánlott elégtételt elfogadta.

A munkások szerződészegéseinek itt felsorolt láncolatán kívül még arra kell felhívunk Méltóságod figyelmét, hogy a kőműves segédek keresték módját, hogyan lehetne munka nélkül bérhez jutni és megtalálták módját olyformán, hogy a segédmunkásokat buzdították bojkottálásra, főleg ott, hol sok kőműves dolgozott, számítván arra, hogy a mesterek nem ismerik jól a szerződést, annak 5. pontját úgy kerülik meg, hogy a békéltetés örve alatt tárgyalnak a mesterrel, míg eltűnik annak a fizikai lehetősége, hogy a segédeket még aznap kifizesse és így ők aztán munka nélkül kapnak fizetést. E módszert megkezdték 1906. május 21-én Wellisch Sándor és Gyula gróf Haller-utcai építkezésén. Itt 86 kőműves dolgozott, egy hétfő reggeli szünet után a napszámosok abbahagyták a munkát, a késő estig tartott tárgyalások eredményre nem vezettek, minek folyománya az volt, hogy a mester a szünetelő kőművesek bérét is tartozott megfizetni.

Ezen sikeren felbuzdulva, Hubert József Fehérvári-úton levő építkezésén, ahol 100-nál több kőműves dolgozott, szerdán, május 30-án reggeli szünetkor az asszony-napszámosok a munkát abbahagyták és semmi áron sem akarták újból felvenni, még akkor sem, amidőn az építőmester a szerződés 5. pontja szerint a kifizetést és elbocsájtást helyezte kilátásba a kőműveseknek. Midőn Sziklai Zsigmond az építkezés színhelyén megjelent és mint a vegyes-bizottság elnöke a kőműveseket figyelmeztette, hogy ők fogják az asszony-napszámosok bojkottjának árát fizetni, mert a heti keresményüktől elesnek, alig egy percig tartott és a kőművesek az asszonyok nevében kijelentették, hogy a munkát újra felveszik, ami tényleg azonnal meg is történt. Ez fényesen bizonyítja, hogy csak a kőművesek bujtogatására hagyták abba az asszony-napszámosok a munkát. A kőművesek a szünetelés idejére bért követeltek, a vegyes-bizottság kérelmüket egyhangulag elutasította, de a rendes útra terelt per vigan folyik tovább.

Ily segédmunkások sztrájkja több-kevesebb sikerrel sok he-

Ezen új feltételeket azonban a kőműves segédek legnagyobb része nem fogadta el. A szeptember 17-én kezdődő héten csak igen kevés segéd állott munkába, azok közül is sokakat a szakszervezet kiemeltetett. Ennek folytán kellett a munkázartatot kimondanunk.

Midőn itt feltártuk Méltóságod előtt a kizárás okait, ama kérdésére, hogy mily megoldási módozat volna célravezető a békés munkálkodás és együttműködés biztosítására, csak azt felelhetjük, hogy az együttműködést kizártnak tartjuk.

Sokáig nem akartuk a munkások szövetségét egyenrangú szerződő félnek elismerni. Mult évben is csak Méltóságod személye iránti bizalmunk kifejezéseképp mentünk bele a szerződésbe. Tudtuk, hogy a munkásoknak Méltóságod jóakarátára szükségük van. Azt hittük, hogy erre való tekintettel a munkások vezetői a multaktól eltérően, azon lesznek, hogy a szerződés betartassék. Tévedtünk! Avagy talán nem, hanem a munkások vezetői képesek voltak társaikban felkölteni a rossz ösztönöket, őket kitanítani, hogyan kell a munkaadókat sanyargatni, képesek a munkásokat a tulkapásokra kioktatni, de nem képesek ezen rosszindulatoknak féket, gátat vetni! Panaszaink legnagyobb része nem a mi iparágunk, de az egész iparosság panaszja. Nézetünk szerint nincs más mód, mint sürgősen sztrájk-törvény által *a féktelen sztrájk-mániának véget vetni*. Ezt kérjük, ezt követeljük, nemcsak a magunk, hanem az összes iparosok nevében. Ha ezen törvény sokáig késik, már nem lesz ipar, amelyet védhetne.

Egyébként minden békéltetést hiábavalónak tartunk mindaddig, amíg a munkások azon tudatra nem ébrednek, hogy a meghatározott bérért, mint ellenérték, meghatározott munkamennyiség jár; és ezen ellenérték nem függhet a munkás kénye-kedvétől; mert ezen munkamennyiség nem alamizsna, amelyet a munkás jó vagy rossz kedve szerint juttat munkaadójának.

Végül hálásan köszönjük Méltóságodnak leiratában megnyilatkozó, általunk nagyrabecsült jóindulatát, amelylyel a munkások és mesterek között a béke helyreállításán újból kész fáradozni. Méltóságod ezen támogatását azonban csak azon időben akarjuk igénybe venni, ha a munkások végre tudatára fognak ébredni annak, hogy veszedelmesen eltévelyedtek akkor, amidőn az építőmester vagy helyetteseik: a pallérok rendelkezési jogát nem akarják respektálni. Mert az építőiparban a mester rendelkezési joga annál kevésbbé szenvedhet csorbát, miután ugy a hatóságokkal, mint a magánosokkal szemben, sem az anyagi, sem az emberi élet ép-

ségéért való felelősség senki másra át nem ruházható. Ha a munkások őszinte szándékkal közelednek hozzánk azzal, hogy a jövőben a mester hatáskörét feltétlenül elismerik és kötelezettségeiknek minden fentartás nélkül eleget akarnak tenni, akkor velük az oly szükséges békét készséggel meg fogjuk kötni.

Magunkat továbbra is Méltóságod kegyeibe ajánlva, vagyunk
Budapest, 1906. szeptember hó 26-án

kitünő tisztelettel

a budapesti szövetkezett építőmesterek nevében :

Kauser Gyula s. k.,
első megbizott.

